

วารสารธรรมเพื่อชีวิต

JOURNAL OF DHAMMA FOR LIFE

ISSN: 2822-048X

<https://soo8.tci-thaijo.org/index.php/dhammalife/index>

Original Research Article

Digital Leadership of School Administrators Affecting Academic Affairs Administration in Schools Under the Secondary Educational Service Area Office Bangkok 1

ภาวะผู้นำเชิงดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งต่อการบริหารงานวิชาการของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1

Pakaphon Maneenun^{1*}, & Phramaha Kraiwan Jinadattiyo²

ภคพณ มณีนันท์^{1*}, & พระมหาไกรวรรณ ชินตติโย²

ARTICLE INFO

Name of Author & Corresponding Author: *

1. Pakaphon Maneenun*

ภคพณ มณีนันท์

Faculty of Education Mahamakut Buddhist University, Thailand.

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราช

วิทยาลัย

Email: Khanob.khe@mbu.ac.th

2. Phramaha Kraiwan Jinadattiyo

พระมหาไกรวรรณ ชินตติโย

Faculty of Education Mahamakut Buddhist University, Thailand.

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราช

วิทยาลัย

Email: kraichinatatiyo@gmail.com

คำสำคัญ:

ภาวะผู้นำเชิงดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา, การบริหารงานวิชาการของโรงเรียน, สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1

Keywords:

Digital Leadership of School Administrators, Academic Affairs Administration; The Secondary Educational Service Area Office Bangkok 1

Article history:

Received: 11/08/2025

Revised: 12/09/2025

Accepted: 02/11/2025

Available online: 01/02/2026

How to Cite:

Maneenun, P. & Jinadattiyo, P. (2026). Digital Leadership of School Administrators Affecting Academic Affairs Administration in Schools Under the Secondary Educational Service Area Office Bangkok 1. *Journal Dhamma for Life*, 32(1), 507-523.

ABSTRACT

The purposes of this research were to: (1) examine the digital leadership of school administrators, (2) investigate academic administration in schools, and (3) study the digital leadership of school administrators affecting academic administration in schools under the Secondary Educational Service Area Office Bangkok 1. This study employed a quantitative research design. The population consisted of secondary schools under the Secondary Educational Service Area Office Bangkok 1. The sample included 59 schools. The respondents were school principals, vice principals, teachers responsible for academic affairs, and teachers, totaling 295 participants. The research instrument was a questionnaire. Data were analyzed using frequency, percentage, mean, standard deviation, and stepwise multiple regression analysis.

The results revealed that the overall level of digital leadership among school administrators was at a high level. When considering each dimension, one dimension was at the highest level and three dimensions were at a high level. Ranked by mean scores from highest to lowest, they were: digital learning pathway development, professional development, digital culture development, and digital communication. Regarding academic administration, the overall level was also high. All dimensions were rated at a high level, with mean scores ranked from highest to lowest as follows: school curriculum development, learning process development, research for educational quality improvement, teaching and learning management, measurement and evaluation, development and utilization of educational

ศูนย์ดัชนีการอ้างอิงวารสารไทย
Thai-Journal Citation Index Centre

<https://so08.tci-thaijo.org/index.php/dhammalife/index>

technology, and educational supervision. Furthermore, the results of the stepwise multiple regression analysis indicated that four dimensions of digital leadership significantly influenced academic administration at the .01 level. These dimensions were professional development, digital culture development, digital communication, and digital learning pathway development. The multiple correlation coefficient (R) was 0.935, and the coefficient of determination (R^2) was 0.874, indicating that these four dimensions jointly explained 87.4% of the variance in academic administration. The standard error of estimate was 0.142.

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) ศึกษาภาวะผู้นำเชิงดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา (2) ศึกษาการบริหารงานวิชาการของโรงเรียน และ (3) ศึกษาภาวะผู้นำเชิงดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 การวิจัยเป็นการวิจัยเชิงปริมาณ ประชากรคือโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 กลุ่มตัวอย่างประกอบด้วยโรงเรียนจำนวน 59 โรงเรียน ผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ ผู้อำนวยการสถานศึกษา รองผู้บริหารสถานศึกษา หรือครูที่ได้รับมอบหมายดูแลงานวิชาการ และครูผู้สอน รวมทั้งสิ้น 295 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน

ผลการวิจัยพบว่า ภาวะผู้นำเชิงดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยด้านการสร้างวิถีการเรียนรู้เชิงดิจิทัลมีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือด้านการพัฒนาสู่ความเป็นมืออาชีพ ด้านการสร้างวัฒนธรรมดิจิทัล และด้านการสื่อสารด้วยดิจิทัล ตามลำดับ สำหรับการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนโดยภาพรวมอยู่ในระดับมากเช่นกัน โดยทุกด้านมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก และเรียงลำดับจากด้านการพัฒนาหลักสูตรของโรงเรียนจนถึงด้านการนิเทศการศึกษา นอกจากนี้ ผลการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณพบว่า ภาวะผู้นำเชิงดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ ด้านการพัฒนาสู่ความเป็นมืออาชีพ ด้านการสร้างวัฒนธรรมดิจิทัล ด้านการสื่อสารด้วยดิจิทัล และด้านการสร้างวิถีการเรียนรู้เชิงดิจิทัล ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณเท่ากับ 0.935 และสามารถร่วมกันอธิบายความแปรปรวนของการบริหารงานวิชาการได้ร้อยละ 87.4

บทนำ

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 ได้ให้ความสำคัญเกี่ยวกับการบริหารจัดการศึกษา จึงกำหนดให้มียุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ.2561-2580) เพื่อเป็นจุดมุ่งหมายในการพัฒนาประเทศให้เกิดความมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน สอดคล้องกับนโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วยการพัฒนาดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม (พ.ศ.2561-2580) เป็นแผนแม่บทหลักในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมดิจิทัลของประเทศ ระยะ 20 ปี ที่ได้กำหนดทิศทางในการขับเคลื่อนโดยใช้เทคโนโลยีดิจิทัล ซึ่งมีจุดมุ่งหมายในภาพรวม คือ เพิ่มประสิทธิภาพในการแข่งขันทางเศรษฐกิจของประเทศ โดยการใช้นวัตกรรมและเทคโนโลยีดิจิทัล ปรับวางรากฐานโครงสร้างบริหารของหน่วยงานเพื่อเตรียมความพร้อมให้ประชาชนทุกกลุ่มมีความรู้ ความเข้าใจ และทักษะที่สามารถดำเนินชีวิตและประกอบอาชีพในยุคดิจิทัล ปรับปรุงกระบวนการทัศน์ การดำเนินงานและการให้บริการของภาครัฐด้วยเทคโนโลยีดิจิทัลให้การดำเนินงานเกิดความโปร่งใส มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล (สำนักงานคณะกรรมการดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2561) จากการศึกษาแผนปฏิบัติการดิจิทัลเพื่อการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ (พ.ศ.2563-2565) การนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาประยุกต์ใช้ในด้านบริหารจัดการศึกษา มีส่วนช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการตัดสินใจในเชิงบริหารจัดการและการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ เพื่อปรับเปลี่ยนกระบวนการบริหารจัดการภายในกระทรวง การจัดการเรียนการสอน การจัดการศึกษาผ่านระบบดิจิทัลมีความสะดวก รวดเร็ว คุ่มค่าเข้าถึงได้ทุกที่ ทุกเวลา และทุกอุปกรณ์ “Anywhere, Anytime, Any Device” ตลอดจนสามารถเชื่อมโยงการทำงานของหน่วยงานภายในกระทรวง ตั้งแต่ส่วนกลางไปจนถึงสถานศึกษาภายใต้ฐานข้อมูลเดียวกัน โดยการบูรณาการข้อมูลข้ามหน่วยงานผ่านระบบดิจิทัล ผู้บริหารและบุคลากรภายในกระทรวงสามารถเข้าถึงฐานข้อมูลขนาดใหญ่ (Big Data) ได้อย่างรวดเร็วและเป็นปัจจุบัน (real time) ทำให้สามารถวางแผน และตัดสินใจได้อย่างถูกต้อง มีประสิทธิภาพ และสามารถติดตามประเมินผลการดำเนินงานหรือโครงการต่าง ๆ ได้ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2564)

การนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาประยุกต์ใช้ในด้านบริหารจัดการศึกษาจะสามารถขับเคลื่อนและเกิดการเปลี่ยนแปลงได้ ปัจจัยหนึ่งที่สำคัญ คือ ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา สำหรับผู้บริหารสถานศึกษานั้นจะต้องมีพื้นฐานความรู้ และความเข้าใจโรงเรียนในยุคดิจิทัลที่กำลังขับเคลื่อนด้วยนวัตกรรมและเทคโนโลยีดิจิทัลนี้เป็นอย่างดี รวมทั้งต้องมีความสามารถในการนำนวัตกรรมเทคโนโลยีดิจิทัลเข้าไปสู่การบริหารพัฒนา โรงเรียน ห้องเรียน แหล่งเรียนรู้ได้อย่างเหมาะสม โดยเริ่มจากการยอมรับ เทคโนโลยีดิจิทัลและการเปลี่ยนแปลงตั้งแต่ในระดับบุคคล ผู้บริหารและครู จากนั้นก็ส่งเสริมให้ครูบูรณาการทั้งศาสตร์และศิลป์การสอน เนื้อหา และเทคโนโลยีไปใช้ในการจัดการเรียนรู้ในห้องเรียน และการนำนวัตกรรมและเทคโนโลยีดิจิทัลสู่การจัดการโรงเรียน ในศตวรรษที่ 21 ให้มีประสิทธิภาพด้วยภาวะผู้นำเชิงดิจิทัล (สุกัญญา แซ่มซ้อย, 2558) การที่สถานศึกษาจะสามารถพัฒนาให้ทันโลกยุคดิจิทัลนั้น จะต้องอาศัยภาวะผู้นำเชิงดิจิทัลของผู้บริหารซึ่งเป็นทักษะในการนำพาองค์กรปรับตัวให้เข้ายุคดิจิทัลได้ ผู้บริหารจะต้องสามารถใช้ประโยชน์จากนวัตกรรมและเทคโนโลยีดิจิทัลต่าง ๆ ในการพัฒนาสถานศึกษาให้ก้าวหน้าทันสมัย ภาวะผู้นำเชิงดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาจึงเป็นปัจจัยสำคัญที่

ส่งผลต่อความสำเร็จหรือความล้มเหลวขององค์กร หรือสถานศึกษา ถ้าผู้บริหารสถานศึกษามีภาวะผู้นำเชิงดิจิทัล สูงก็จะได้เปรียบในการแข่งขันอันจะนำไปสู่การบรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมายได้อย่างยั่งยืน อีกทั้งสามารถบริหาร องค์กร หรือสถานศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพนำไปสู่เป้าหมายและทิศทางการเปลี่ยนแปลงได้อย่างมีคุณภาพ (จันทนา แสนสุข, 2559)

การบริหารงานวิชาการเป็นภารกิจหลักของสถานศึกษา ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545 มุ่งให้กระจายอำนาจในการบริหารจัดการไปในสถานศึกษา ให้มากที่สุดด้วยเจตนารมณ์ที่จะให้สถานศึกษาดำเนินการโดยอิสระ คล่องตัว รวดเร็ว สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน สถานศึกษา ชุมชน ท้องถิ่นและการมีส่วนร่วมจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญทำให้สถานศึกษามีความเข้มแข็งในการบริหารจัดการ สามารถพัฒนาหลักสูตร และกระบวนการเรียนรู้ ตลอดจนการ วัดผลประเมินผล รวมทั้งวัดปัจจัยเกื้อหนุนการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน ชุมชน ท้องถิ่นได้อย่างมีคุณภาพและ ประสิทธิภาพ (สำนักพัฒนาระบบบริหารงานบุคคลและนิติการ, 2561) ซึ่งการศึกษาจะสามารถบรรลุจุดมุ่งหมาย และประสบความสำเร็จตามหลักสูตรจะมากหรือน้อย ย่อมขึ้นอยู่กับผู้บริหารสถานศึกษาเป็นสำคัญ ผู้บริหาร จะต้องผู้นำในการขับเคลื่อนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ให้กับผู้เรียน ผู้บริหารมีจุดมุ่งหมายให้ผู้เรียนสามารถ เรียนรู้และบรรลุตามหลักสูตร ทั้งยังให้ความสำคัญกับการบริหารวิชาการของโรงเรียน เนื่องจากการการ บริหารงานวิชาการของโรงเรียนนั้นครอบคลุมทุกกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับผู้เรียน ไม่ว่าจะเป็นกิจกรรมพัฒนา ผู้เรียนรวมถึงการพัฒนาระบบการจัดการเรียนรู้ ซึ่งแนวคิดในการแบ่งภาระหน้าที่ในการบริหารงานวิชาการ ของโรงเรียนนี้อาจมีหลายแนวคิด แต่ที่นิยมใช้กันทั่วไปนั้นแบ่งตามหลักการบริหารงานวิชาการ ตามกฎกระทรวงซึ่งกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการกระจายอำนาจบริหารและการจัดการศึกษา พ.ศ.2550 ได้กำหนดขอบข่ายและภารกิจของสถานศึกษาแบ่งออกเป็น 17 ด้าน 1) การพัฒนาสาระหลักสูตร 2) การวางแผนงานด้านวิชาการ 3) การจัดการเรียนการสอนในโรงเรียน 4) การพัฒนาหลักสูตรของโรงเรียน 5) การพัฒนาระบบการเรียนรู้ของโรงเรียน 6) การวัดและประเมินผลและเทียบโอนผลการเรียน 7) การวิจัย เพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาในโรงเรียน 8) การพัฒนาและส่งเสริมให้มีแหล่งเรียนรู้ 9) การนิเทศการศึกษา 10) การแนะแนว 11) การพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในและมาตรฐานการศึกษา 12) การส่งเสริมและ ให้บริการทางวิชาการกับชุมชนให้มีความเข้มแข็ง 13) การประสานความร่วมมือด้านวิชาการกับสถานศึกษาและ องค์กรอื่น 14) การส่งเสริมและสนับสนุนงานวิชาการ ให้กับชุมชน และหน่วยงานภายนอก 15) การจัดทำ ระเบียบและแนวปฏิบัติเกี่ยวกับงานด้านวิชาการ 16) การคัดเลือกหนังสือเพื่อใช้เป็นแบบเรียนของโรงเรียน 17) การพัฒนาสื่อและเทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อการศึกษา วิฤตการณ์การศึกษาของไทยในปัจจุบันที่ส่งผลต่อการ บริหารงานวิชาการ ได้แก่ การพัฒนาหลักสูตรสมรรถนะที่ยังไม่มีความชัดเจน การเข้าถึงนวัตกรรมและ เทคโนโลยีดิจิทัลของผู้เรียนที่ยังไม่มีความเท่าเทียม การวิจัยในชั้นเรียนที่ไม่สามารถนำไปแก้ไขปัญหาในชั้นเรียน ได้ การนิเทศติดตามการจัดการเรียนการสอนที่ยังไม่เป็นระบบ และเทคนิคการจัดการเรียนรู้ที่ยังล้าสมัย จากรายงานผลการประเมิน PISA 2022 ของประเทศไทยจะพบว่า นักเรียนไทยมีคะแนนเฉลี่ยด้านคณิตศาสตร์ ด้านวิทยาศาสตร์ และด้านการอ่านลดลงอย่างต่อเนื่องเมื่อเทียบกับ PISA 2018 ซึ่งเป็นผลกระทบจากการ

จัดการเรียนรู้ในช่วงที่มีวิกฤตการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ทำให้มีช่องว่างของคะแนนระหว่างนักเรียนกลุ่มสูงกับนักเรียนกลุ่มต่ำที่กว้างมาก เนื่องจากช่วงที่มีวิกฤตการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 การจัดการเรียนการสอนเป็นการเรียนแบบออนไลน์ ทำให้นักเรียนไม่สามารถเข้าถึงการเรียนรู้ได้อย่างทั่วถึงและเท่าเทียม รวมทั้งครูผู้สอน ไม่สามารถพัฒนาศักยภาพทางด้านการสอนให้มีประสิทธิภาพ ขาดการนิเทศ กำกับ ติดตาม การบริหาร จัดการศึกษาไม่เป็นไปตามแผนที่กำหนด ไม่ได้จัดทำแผนการจัดการเรียนรู้อย่างสม่ำเสมอทำให้นักเรียนมี ผลการประเมิน PISA 2022 ลดลงซึ่งเป็นผลมาจากการบริหารงานวิชาการ ดังนั้น จึงควรมีมาตรการในการยกระดับคุณภาพการเรียนรู้และการบริหารงานวิชาการ ในด้านคณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ และการอ่าน โดยการพัฒนาครูให้มีสมรรถนะในการจัดการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างให้นักเรียนมีทักษะที่จำเป็นในการนำความรู้ไปใช้ในชีวิตจริง ส่งเสริมและสนับสนุนทรัพยากรและสื่อการเรียนรู้ที่มีคุณภาพให้กับสถานศึกษาอย่างเหมาะสมและเป็นธรรมเพื่อลดช่องว่างของความเหลื่อมล้ำในการจัดการเรียนรู้ รวมทั้งพัฒนาสถานศึกษาทั่วประเทศให้มีคุณภาพและครอบคลุมทุกสังกัด (สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี, 2566) ภาวะผู้นำเชิงดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษามีความสำคัญต่อการบริหารงานวิชาการจากการเปลี่ยนแปลงด้านการศึกษาในยุคดิจิทัลเป็นประเด็นสำคัญ ในปัจจุบัน ทำให้เกิดการรวบรวมข้อมูลเพื่อสร้างองค์ความรู้ใหม่ได้อย่างรวดเร็ว ผู้บริหารควรมีภาวะผู้นำดิจิทัล ในการแสวงหาความรู้การรับรู้ข่าวสารเกิดขึ้นอย่างรวดเร็วผ่านโทรศัพท์เคลื่อนที่ และนำมาเสริมสร้างความเข้าใจให้แก่ครูเพื่อปรับวิธีการจัดการเรียนการสอน ปรับเปลี่ยนแนวคิด กระบวนการจัดการเรียนควรรำนวัตกรรมและเทคโนโลยีดิจิทัลมาขับเคลื่อนในการเรียนรู้ของผู้เรียน และนำมาพัฒนาให้เกิดประโยชน์สูงสุด (จิณณวัตร ปะโคทั้ง, 2561)

จากรายงานผลการดำเนินงานประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2564 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา กรุงเทพมหานคร เขต 1 (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1, 2564) ได้รวบรวมผลการดำเนินงานและโครงการที่สำคัญตามแผนปฏิบัติการประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2564 ซึ่งอยู่ในช่วงสถานการณ์ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID -19) พบว่าปัญหาการจัดการเรียนการสอนของนักเรียนเป็น การเรียนผ่านระบบออนไลน์เป็นหลัก ทำให้ไม่สามารถจัดกิจกรรมในลักษณะการรวมกลุ่มได้ตามที่วางแผนไว้และอาจทำให้การถ่ายทอดความรู้ผ่านกิจกรรมต่าง ๆ ไม่ครบถ้วนตามวัตถุประสงค์ ไม่ได้จัดทำหรือพัฒนาแผน การจัดการเรียนรู้อย่างเหมาะสม และยังมีหลักสูตรที่ไม่สอดคล้องกับความต้องการของชุมชนเท่าที่ควร อีกทั้งยังมีการนิเทศภายในเป็นการนิเทศผ่านระบบออนไลน์ การวิจัยในชั้นเรียนยังไม่สามารถนำมาใช้ให้ครอบคลุมทุกสาระวิชา ทำให้ผู้เรียนมีความใฝ่รู้และเรียนรู้อย่างต่อเนื่องน้อยลง ซึ่งเป็นผลมาจากการบริหารวิชาการ ซึ่งถ้าผู้บริหารมีภาวะผู้นำเชิงดิจิทัลที่ดีแล้วย่อมส่งผลถึงการบริหารวิชาการให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

จากประเด็นสำคัญ ปัญหาและข้อจำกัดต่าง ๆ ผู้วิจัยจึงมีความสนใจในการศึกษาเกี่ยวกับภาวะผู้นำเชิงดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา ซึ่งมีความสำคัญอย่างยิ่ง เนื่องจากผู้บริหารสถานศึกษาเป็นแกนนำคนสำคัญในการเปลี่ยนแปลงและพัฒนาการบริหารงานวิชาการของโรงเรียน ส่งเสริมและสนับสนุนกระบวนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้มีความทันสมัยทันต่อโลกยุคดิจิทัล รวมทั้งสนับสนุนการพัฒนาศักยภาพของบุคลากรทางการศึกษา

จะช่วยให้สถานศึกษาสามารถที่จะรับมือกับปัญหา ต่าง ๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพและพัฒนาคุณภาพการศึกษาได้อย่างยั่งยืน

ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องและกรอบแนวคิดในการวิจัย

แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับภาวะผู้นำเชิงดิจิทัล (Digital Leadership)

ภาวะผู้นำเชิงดิจิทัล (Digital Leadership) เป็นแนวคิดด้านการบริหารที่เกิดขึ้นควบคู่กับการเปลี่ยนแปลงของสังคมในยุคดิจิทัล ซึ่งเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารได้เข้ามามีบทบาทสำคัญต่อการดำเนินชีวิตการทำงาน และโดยเฉพาะอย่างยิ่งการจัดการศึกษา ผู้นำในยุคปัจจุบันจึงไม่สามารถยึดติดกับรูปแบบการบริหารแบบดั้งเดิมได้ หากแต่ต้องมีความสามารถในการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีดิจิทัลอย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อขับเคลื่อนองค์กรให้เท่าทันต่อการเปลี่ยนแปลงและตอบสนองต่อความต้องการของผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 นักวิชาการหลายท่านได้ให้ความหมายของภาวะผู้นำเชิงดิจิทัลไว้ในทิศทางที่สอดคล้องกัน โดยมองว่าภาวะผู้นำเชิงดิจิทัลคือความสามารถของผู้นำในการกำหนดวิสัยทัศน์ด้านเทคโนโลยี การใช้เครื่องมือดิจิทัลอย่างเหมาะสม และการสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้และนวัตกรรม Sheninger (2014) อธิบายว่าผู้นำเชิงดิจิทัลเป็นผู้ที่สามารถผสมผสานเทคโนโลยีเข้ากับพันธกิจขององค์กร เพื่อยกระดับผลลัพธ์การเรียนรู้และการทำงานอย่างมีประสิทธิภาพ ขณะที่ International Society for Technology in Education [ISTE] (2018) เน้นว่าผู้นำเชิงดิจิทัลต้องเป็นแบบอย่างในการใช้เทคโนโลยีอย่างมีจริยธรรม สร้างความเท่าเทียมในการเข้าถึงทรัพยากรดิจิทัล และส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต ในบริบทของสถานศึกษา ภาวะผู้นำเชิงดิจิทัลประกอบด้วยองค์ประกอบสำคัญหลายประการ

ประการแรก คือ ด้านการพัฒนาสู่ความเป็นมืออาชีพ ผู้นำจำเป็นต้องส่งเสริมให้ครูและบุคลากรมีสมรรถนะด้านดิจิทัลอย่างต่อเนื่อง ผ่านการอบรม การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และการใช้เทคโนโลยีเป็นเครื่องมือในการพัฒนาศักยภาพตนเองและวิชาชีพ

ประการที่สอง คือ ด้านการสร้างวัฒนธรรมดิจิทัล ซึ่งผู้นำต้องสร้างบรรยากาศที่เปิดกว้างต่อการใช้เทคโนโลยี การทดลองนวัตกรรมใหม่ และการทำงานร่วมกันบนฐานของความไว้วางใจและการเรียนรู้ร่วมกัน

ประการที่สาม คือ ด้านการสื่อสารด้วยดิจิทัล ผู้นำเชิงดิจิทัลต้องสามารถใช้เครื่องมือดิจิทัลในการสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพ โปร่งใส และทันเวลา ทั้งภายในและภายนอกองค์กร เพื่อสร้างความเข้าใจร่วมกันและความร่วมมือจากทุกภาคส่วน และประการสุดท้าย คือ ด้านการสร้างวิถีการเรียนรู้เชิงดิจิทัล ซึ่งมุ่งเน้นการนำเทคโนโลยีมาใช้นับสนุนการจัดการเรียนการสอน การเรียนรู้แบบผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง และการพัฒนาทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 เช่น การคิดวิเคราะห์ การสร้างสรรค์ และการรู้เท่าทันสื่อดิจิทัล

ดังนั้น ผู้นำสถานศึกษาที่มีภาวะผู้นำเชิงดิจิทัลจะสามารถขับเคลื่อนการเปลี่ยนแปลงด้านการจัดการศึกษาได้อย่างเป็นระบบ ไม่เพียงแต่ช่วยยกระดับประสิทธิภาพการบริหารจัดการและการใช้เทคโนโลยีเท่านั้น แต่ยัง

ส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนอย่างยั่งยืน และทำให้สถานศึกษาสามารถปรับตัวและดำรงอยู่ได้อย่างมั่นคงท่ามกลางการเปลี่ยนแปลงของโลกดิจิทัล

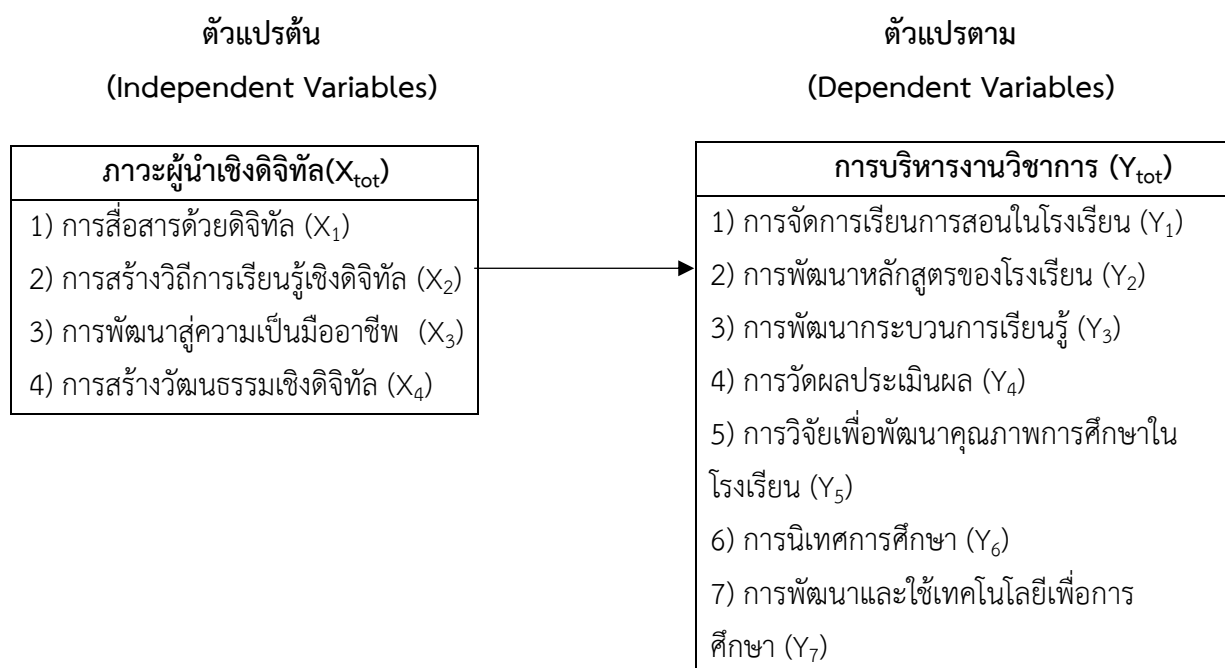
แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการบริหารงานวิชาการ

การบริหารงานวิชาการถือเป็นภารกิจหลักและเป็นหัวใจสำคัญของการบริหารสถานศึกษา เนื่องจากเป็นกระบวนการที่มุ่งพัฒนาคุณภาพการจัดการเรียนการสอนและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนให้สอดคล้องกับเป้าหมายของการศึกษาในแต่ละระดับ นักวิชาการหลายท่านได้ให้ความหมายและแนวคิดเกี่ยวกับการบริหารงานวิชาการไว้ว่า เป็นการดำเนินงานที่เกี่ยวข้องกับการวางแผน การจัดองค์กร การดำเนินงาน และการประเมินผลกิจกรรมทางวิชาการ เพื่อให้การจัดการศึกษาบรรลุวัตถุประสงค์อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล (สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา, 2556) แนวคิดเกี่ยวกับการบริหารงานวิชาการโดยทั่วไปประกอบด้วยกระบวนการสำคัญหลายด้าน โดยเริ่มจาก การพัฒนาหลักสูตรของโรงเรียน ซึ่งเป็นการนำหลักสูตรแกนกลางมาปรับใช้ให้สอดคล้องกับบริบทของผู้เรียน ชุมชน และสถานศึกษา เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ที่ตอบสนองความต้องการของสังคมและการเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ 21 ต่อมาคือ การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ ซึ่งมุ่งเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้คิด วิเคราะห์ และลงมือปฏิบัติจริง ส่งเสริมทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิต (Joyce, Weil, & Calhoun, 2015) การจัดการเรียนการสอน เป็นอีกองค์ประกอบสำคัญของการบริหารงานวิชาการ โดยครูต้องเลือกใช้วิธีสอน เทคนิค และสื่อการเรียนการสอนที่เหมาะสมกับเนื้อหาและผู้เรียน เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ที่มีความหมาย ควบคู่กับ การวัดและประเมินผล ซึ่งเป็นกระบวนการตรวจสอบผลการเรียนรู้ของผู้เรียนอย่างเป็นระบบ ทั้งในด้านความรู้ ทักษะ และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ เพื่อนำผลการประเมินไปใช้ปรับปรุงการเรียนการสอนอย่างต่อเนื่อง (Bloom, 1976) อีกประเด็นหนึ่งที่มีความสำคัญต่อการบริหารงานวิชาการ คือ การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา โดยเฉพาะการวิจัยในชั้นเรียน ซึ่งช่วยให้ครูสามารถแก้ไขปัญหาและพัฒนาการจัดการเรียนการสอนได้อย่างเป็นระบบและมีหลักฐานเชิงประจักษ์รองรับ รวมถึงการพัฒนาและการใช้เทคโนโลยีเพื่อการศึกษา ซึ่งมีบทบาทสำคัญในยุคดิจิทัล เทคโนโลยีช่วยขยายโอกาสการเรียนรู้ เพิ่มความหลากหลายของแหล่งเรียนรู้ และสนับสนุนการจัดการเรียนการสอนในรูปแบบใหม่ ๆ (Roblyer & Hughes, 2019) สุดท้ายคือ การนิเทศการศึกษา ซึ่งเป็นกระบวนการสนับสนุน ช่วยเหลือ และพัฒนาครูให้มีความรู้ ความสามารถ และทักษะในการจัดการเรียนการสอนที่มีคุณภาพ การนิเทศที่มีประสิทธิภาพจะช่วยสร้างบรรยากาศการทำงานแบบร่วมมือและส่งเสริมการพัฒนาวิชาชีพครูอย่างยั่งยืน

กล่าวโดยสรุป การบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิภาพจำเป็นต้องอาศัยผู้นำทางวิชาการที่มีความรู้ ความสามารถ และทักษะในการบริหารจัดการ โดยเฉพาะในบริบทของการเปลี่ยนแปลงทางดิจิทัล ผู้บริหารสถานศึกษาต้องสามารถบูรณาการแนวคิด ทฤษฎี และนวัตกรรมทางการศึกษาเข้าด้วยกัน เพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษาและพัฒนาผู้เรียนให้มีสมรรถนะที่สอดคล้องกับความต้องการของสังคมในอนาคต

กรอบแนวคิดในการวิจัย

แผนภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาภาวะผู้นำเชิงดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา กรุงเทพมหานคร เขต 1
2. เพื่อศึกษาการบริหารงานวิชาการของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา กรุงเทพมหานคร เขต 1
3. เพื่อศึกษาภาวะผู้นำเชิงดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1

สมมติฐานการวิจัย

ภาวะผู้นำเชิงดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษามีความสัมพันธ์กับการบริหารงานวิชาการของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1

ระเบียบวิธีการวิจัย

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา กรุงเทพมหานคร เขต 1 จำนวน 67 โรงเรียน จำแนกเป็นผู้บริหาร จำนวน 213 คน และ ครู จำนวน 4,831 คน รวมทั้งสิ้น 5,044 คน

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา กรุงเทพมหานคร เขต 1 จำนวน 59 โรงเรียน ผู้ให้ข้อมูลจำนวนโรงเรียนละ 5 คน คือ ผู้บริหารสถานศึกษา 1 คน รองผู้บริหารสถานศึกษา หรือครูที่ได้รับมอบหมายดูแลงานวิชาการ 1 คน และครูผู้สอน 3 คน จำนวนผู้ให้ข้อมูลทั้งสิ้น 295 คน การกำหนดกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยใช้วิธีการประมาณขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยเปิดตารางเครซีและมอร์แกน (Krejcie and Morgan) (บุญชม ศรีสะอาด, 2553: 40)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือสำหรับการเก็บรวบรวมข้อมูล จำนวน 1 ฉบับ แบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา ประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน และตำแหน่งหน้าที่ในปัจจุบัน ลักษณะของคำถามเป็นแบบสำรวจรายการ (Check List)

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับการภาวะผู้นำเชิงดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิดและทฤษฎีของดาวรุตเรน ถวิลการ (2564, 179 - 183) 4 ด้าน ได้แก่ 1) การสื่อสารด้วยดิจิทัล 2) การสร้างวิถีการเรียนรู้เชิงดิจิทัล 3) การพัฒนาสู่ความเป็นมืออาชีพ 4) การสร้างวัฒนธรรมเชิงดิจิทัล

ตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับการบริหารงานวิชาการของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา กรุงเทพมหานคร เขต 1 ซึ่งผู้วิจัยได้นำแนวคิดทฤษฎีขอบข่ายการบริหารงานวิชาการของโรงเรียน จากกระทรวงศึกษาธิการ (2556) 7 ด้าน ซึ่งประกอบด้วย 1) การจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษา 2) การพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษา 3) การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ 4) การวัดผลประเมินผล 5) การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษา 6) การนิเทศการศึกษา และ 7) การพัฒนาและใช้เทคโนโลยีเพื่อการศึกษา เป็นแบบสอบถาม ในตอนที่ 2 และ 3 ของแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (rating scales) ของไลเคิร์ต (Likert, อ้างใน บุญชม ศรีสะอาด, 2556, 37) และ ได้กำหนดค่าคะแนนของช่วงน้ำหนักเป็น 5 ระดับ

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเองมีขั้นตอนดำเนินการ ดังนี้

1. ผู้วิจัยทำหนังสือถึงคณบดีคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย ผ่านประธานสาขาวิชาการบริหารการศึกษา เพื่อทำหนังสือขอความร่วมมือจากผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการตอบแบบสอบถามจากโรงเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง

2. ผู้วิจัยดำเนินการจัดส่งแบบสอบถามเก็บรวบรวมข้อมูลผ่านระบบ Online โดยส่งหนังสือขอความอนุเคราะห์ เก็บรวบรวมข้อมูลวิจัยจากมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัยถึงผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 ที่เป็นกลุ่มตัวอย่างจำนวน 59 โรงเรียน เพื่อขอความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลการทำวิจัย

3. ผู้วิจัยได้ทำการตรวจสอบความเรียบร้อยสมบูรณ์ของแบบสอบถามที่รับคืนจากกลุ่มตัวอย่างมีความสมบูรณ์ทุกฉบับ แล้วจึงนำมาทำการวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูลและเกณฑ์การแปลความหมาย

ผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่ได้รับกลับคืนมาทั้งหมด มาตรวจสอบความถูกต้องของคำตอบในแบบสอบถามในแต่ละชุด ได้จำนวน 295 ฉบับ จากนั้นนำแบบสอบถามที่มีความ สมบูรณ์มาวิเคราะห์ด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์ โดยใช้โปรแกรมวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติ SPSS และสถิติ ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าความถี่ (frequency) ค่าร้อยละ (percentage) ค่าเฉลี่ย (Arithmetic Mean) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation) และการวิเคราะห์สมการถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน (Stepwise multiple regression analysis)

ผลการวิจัย

จากวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 ผลการวิเคราะห์ภาวะผู้นำเชิงดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และระดับภาวะผู้นำเชิงดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 โดยภาพรวม (N= 295)

ภาวะผู้นำเชิงดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา กรุงเทพมหานคร เขต 1 (X_{tot})	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1. ด้านการสื่อสารด้วยดิจิทัล	4.41	0.50	มาก
2. ด้านการสร้างวิธีการเรียนรู้เชิงดิจิทัล	4.53	0.45	มากที่สุด
3. ด้านการพัฒนาสู่ความเป็นมืออาชีพ	4.49	0.46	มาก
4. ด้านการสร้างวัฒนธรรมเชิงดิจิทัล	4.48	0.49	มาก
รวม	4.48	0.40	มาก

จากตารางที่ 1 พบว่า ภาวะผู้นำเชิงดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.48$, S.D. = 0.40) และเมื่อพิจารณาภาวะผู้นำเชิงดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่จัดอยู่ในอันดับแรก ได้แก่ ด้านการสร้างวิธีการเรียนรู้เชิงดิจิทัล ($\bar{X} = 4.53$, S.D. = 0.45) รองลงมา ได้แก่ ด้านการพัฒนาสู่ความเป็นมืออาชีพ ($\bar{X} = 4.49$, S.D. = 0.46) สำหรับด้านที่จัดอยู่ในอันดับสุดท้าย ได้แก่ ด้านการสื่อสารด้วยดิจิทัล ($\bar{X} = 4.41$, S.D. = 0.50)

จากวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 ผลการวิเคราะห์การบริหารงานวิชาการของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และระดับการบริหารงานวิชาการ ของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 โดยภาพรวม (N= 295)

การบริหารงานวิชาการของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา กรุงเทพมหานคร เขต 1 (Y_{tot})	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1. การจัดการเรียนการสอนในโรงเรียน	4.39	0.57	มาก

การบริหารงานวิชาการของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา กรุงเทพมหานคร เขต 1 (Y_{tot})	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
2. การพัฒนาหลักสูตรของโรงเรียน	4.43	0.46	มาก
3. การพัฒนากระบวนการเรียนรู้	4.42	0.46	มาก
4. การวัดผลประเมินผล	4.37	0.51	มาก
5. การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาในโรงเรียน	4.40	0.51	มาก
6. การนิเทศการศึกษา	4.35	0.56	มาก
7. การพัฒนาและใช้เทคโนโลยีเพื่อการศึกษา	4.37	0.48	มาก
รวม	4.39	0.39	มาก

จากตารางที่ 2 พบว่า การบริหารงานวิชาการของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา กรุงเทพมหานคร เขต 1 โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.39$, S.D. = 0.39) และเมื่อพิจารณาการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่จัดอยู่ในอันดับแรก ได้แก่ ด้านการพัฒนาหลักสูตรของโรงเรียน ($\bar{X} = 4.43$, S.D. = 0.46) รองลงมา ได้แก่ ด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ ($\bar{X} = 4.42$, S.D. = 0.46) สำหรับด้านที่จัดอยู่ในอันดับสุดท้าย ได้แก่ ด้านการนิเทศการศึกษา ($\bar{X} = 4.35$, S.D. = 0.56)

จากวัตถุประสงค์ข้อที่ 3 ผลการวิเคราะห์ภาวะผู้นำเชิงดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 ดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ภาวะผู้นำเชิงดิจิทัลที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 ภาพรวมและรายด้าน (N=295)

ตัวแปร	X_1	X_2	X_3	X_4	X_{tot}	Y_{tot}
X_1	1					
X_2	.484**	1				
X_3	.796**	.520**	1			
X_4	.513**	.816**	.604**	1		
X_{tot}	.830**	.828**	.862**	.865**	1	
Y_{tot}	.792**	.712**	.846**	.791**	.928**	1

**มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตารางที่ 3 พบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา (X_{tot}) กับการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 (Y_{tot}) พบว่า มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 โดยมีค่าความสัมพันธ์กันในลักษณะที่คล้ายตามกันที่ ($r_{xy} = .928$) เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ภาวะผู้นำเชิงดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา (X_{tot}) ด้านการสื่อสารด้วยดิจิทัล (X_1) ด้านการสร้างวิถีการเรียนรู้เชิงดิจิทัล (X_2) ด้านการพัฒนาสู่ความเป็นมืออาชีพ (X_3) ด้านการสร้างวัฒนธรรมเชิงดิจิทัล (X_4) พบว่ามีความสัมพันธ์กัน

อภิปรายผล

การวิจัยเรื่อง “แนวทางการประยุกต์หลักเสขียวัตตรเพื่อส่งเสริมคุณค่ามรยาทไทย” ผู้วิจัยได้อภิปรายผลการวิจัยให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์การวิจัยทั้ง 3 ประการ ดังนี้

หลักเสขียวัตตรในคัมภีร์พระพุทธศาสนาเถรวาท

ผลการวิจัยพบว่า หลักเสขียวัตตรเป็นวัตรปฏิบัติหรือข้อฝึกฝนสำหรับภิกษุผู้ยังต้องศึกษา เพื่อธำรงไว้ซึ่งความงดงาม ความเป็นระเบียบเรียบร้อย และความน่าเลื่อมใสของพระสงฆ์ โดยมีจำนวนทั้งสิ้น 75 ข้อ แบ่งออกเป็น 3 หมวดหลัก ได้แก่ (1) หมวดว่าด้วยการแสดงอากัปกริยา (2) หมวดว่าด้วยการรับบิณฑบาต และ (3) หมวดว่าด้วยการแสดงธรรม ซึ่งปรากฏอย่างเป็นระบบในพระวินัยปิฎก มหาวิคค์ เล่มที่ 4 (พระไตรปิฎก เล่ม 7 ข้อ 180–254; มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2556) ข้อค้นพบดังกล่าวสะท้อนให้เห็นว่า เสขียวัตตรมิได้เป็นเพียงข้อห้ามหรือข้อกำหนดทางวินัยเท่านั้น หากแต่เป็น “กระบวนการฝึกฝนเชิงพฤติกรรม” ที่มุ่งพัฒนาความประพฤติภายนอกให้สอดคล้องกับการพัฒนาภายใน อันได้แก่ ศีล สมาธิ และปัญญา ตามลำดับ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของพระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตโต, 2555) ที่อธิบายว่า วินัยสงฆ์ทำหน้าที่เป็นกลไกในการขัดเกลาพฤติกรรมมนุษย์ให้เกิดความสงบ เรียบร้อย และเหมาะสมกับสมณสาธูป ในเชิงอภิปราย ผลการวิจัยชี้ให้เห็นว่า เสขียวัตตรมีลักษณะเป็น “กรอบมาตรฐานทางจริยพฤติกรรม” (normative behavioral framework) ที่สามารถถอดรหัสและนำไปประยุกต์ใช้กับบริบททางสังคมอื่น ๆ นอกเหนือจากสังฆะได้ โดยเฉพาะในประเด็นเรื่องมารยาท การสำรวม และการรู้จักกาลเทศะ ซึ่งเป็นพื้นฐานของการอยู่ร่วมกันในสังคม

หลักมารยาทไทย

ผลการวิจัยพบว่า มารยาทไทยเป็นแบบแผนทางวัฒนธรรมที่สะท้อนคุณค่าทางจริยธรรม ความสุภาพอ่อนน้อมถ่อมตน และการรู้จักกาลเทศะ ซึ่งเกิดจากการสั่งสมผ่านกระบวนการถ่ายทอดทางสังคม ทั้งจากครอบครัว ชุมชน และสถาบันทางสังคม โดยมีลักษณะสำคัญ ได้แก่ การไหว้ การใช้ถ้อยคำสุภาพ การแต่งกายเรียบร้อย การเคารพผู้ใหญ่ และการวางตนอย่างเหมาะสม (วิไลวรรณ งามตยกุล, 2554) เมื่อพิจารณาในเชิงลึก ผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่า มารยาทไทยมีรากฐานสำคัญจากหลักพุทธธรรม โดยเฉพาะการสำรวมกาย วาจา ใจ

และการแสดงความเคารพต่อผู้อื่น ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของสมุน อมรวิวัฒน์ (2553) ที่ชี้ว่า วัฒนธรรมไทยจำนวนมากได้รับอิทธิพลโดยตรงจากพระพุทธศาสนาในฐานะกรอบจริยธรรมของสังคม การอภิปรายผลในประเด็นนี้ทำให้เห็นความสอดคล้องเชิงโครงสร้างระหว่างหลัการยาไทยกับเสขยวัตร กล่าวคือ ทั้งสองต่างมุ่งเน้น “การควบคุมและพัฒนาพฤติกรรมภายนอก” เพื่อสะท้อนคุณค่าภายในของบุคคล อาทิ ความเคารพ ความสำรวม และความรับผิดชอบต่อสังคม จึงสามารถกล่าวได้ว่า เสขยวัตรเป็นฐานคิดเชิงพุทธศาสนาที่สนับสนุนและอธิบายที่มาของมารยาทไทยได้อย่างเป็นระบบ

แนวทางการประยุกต์หลักเสขยวัตรเพื่อส่งเสริมคุณค่ามารยาทไทย

จากการวิเคราะห์เชิงเปรียบเทียบและการสังเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยพบว่า หลักเสขยวัตรสามารถนำมาประยุกต์ใช้เพื่อส่งเสริมคุณค่ามารยาทไทยได้อย่างเป็นรูปธรรม โดยครอบคลุมมิติของกาย วาจา และใจ ซึ่งสามารถจัดระดับการประยุกต์ได้ 3 ระดับ ดังนี้ ระดับบุคคล การนำเสขยวัตรมาใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาพฤติกรรมส่วนบุคคล เช่น การยืน เดิน นั่งอย่างสำรวม และการใช้วาจาสุภาพ สอดคล้องกับเสขยวัตรในหมวดการแสดงอิริยาบถ (พระไตรปิฎก เล่ม 7 ข้อ 181–190) ซึ่งช่วยเสริมสร้างจิตสำนึกด้านมารยาทและความรับผิดชอบต่อตนเอง ระดับครอบครัวและสถานศึกษา เสขยวัตรสามารถใช้เป็นกรอบในการปลูกฝังและฝึกฝนมารยาทผ่านกระบวนการอบรม สั่งสอน และกิจกรรมการเรียนรู้ เช่น การเคารพครูบาอาจารย์ การประพฤติตนอย่างเรียบร้อยในที่สาธารณะ ซึ่งสอดคล้องกับเสขยวัตรข้อ 56 ว่าด้วยการไม่แสดงพฤติกรรมหยาบคายในชุมชน (มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2556) ระดับสังคมและชาติ ผลการวิจัยชี้ให้เห็นถึงศักยภาพในการนำหลักเสขยวัตรไปเชื่อมโยงกับนโยบายหรือหลักสูตรด้านคุณธรรม จริยธรรม และวัฒนธรรมไทย เช่น การบูรณาการในกิจกรรมคุณธรรมของสถานศึกษา หรือกิจกรรมจิตอาสา เพื่อเสริมสร้างทุนทางวัฒนธรรมและจริยธรรมของสังคมไทยในระยะยาว

ทั้งนี้ การประยุกต์หลักเสขยวัตรควรยึดหลัก “ความงามแห่งสงฆ์” หรือสังฆสุปฏิปทาเป็นแกนกลาง โดยมุ่งเน้นการปฏิบัติด้วยเจตนาอันบริสุทธิ์ มิใช่เพียงการปฏิบัติตามรูปแบบภายนอก ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของพระมหาจุฬาลงกรณ วชิรเมธี (2562) ที่เน้นว่าคุณค่าทางจริยธรรมจะเกิดผลอย่างแท้จริงก็ต่อเมื่อเกิดจากความเข้าใจและการตระหนักรู้ภายในของผู้ปฏิบัติ

สรุป

การศึกษาวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาภาวะผู้นำเชิงดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการของโรงเรียน ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างจำนวน 295 คน ประกอบด้วยเพศหญิงร้อยละ 62.00 อายุระหว่าง 31 – 40 ปี ร้อยละ 44.70 มีวุฒิการศึกษาระดับปริญญาโทร้อยละ 51.20 และมีประสบการณ์การทำงานมากกว่า 11 ปี ร้อยละ 46.10 ผลการวิจัยสรุปได้ 3 ประเด็นหลัก ดังนี้ ภาวะผู้นำเชิง

ดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาารายด้าน พบว่า ด้านการสร้างวิถีการเรียนรู้เชิงดิจิทัล อยู่ในระดับมากที่สุด ด้านการพัฒนาสู่ความเป็นมืออาชีพ ด้านการสร้างวัฒนธรรมเชิงดิจิทัล ด้านการสื่อสารด้วยดิจิทัล ซึ่งมีจุดเด่นในเรื่องการส่งเสริมให้ครูใช้เทคโนโลยี การเป็นแบบอย่างในการใช้เทคโนโลยี และการส่งเสริมกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้เทคโนโลยี การบริหารงานวิชาการของโรงเรียน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ครอบคลุม 7 ด้าน โดยเรียงลำดับจากคะแนนเฉลี่ยมากไปน้อย ได้แก่ การพัฒนาหลักสูตรของโรงเรียน การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา การจัดการเรียนการสอน การวัดและประเมินผล การพัฒนาและใช้เทคโนโลยีเพื่อการศึกษา การนิเทศการศึกษา ทั้งนี้ ผู้บริหารมีบทบาทสำคัญในการกำหนดนโยบาย ส่งเสริม สนับสนุน และเป็นผู้ดำเนินการจัดการองค์ประกอบต่าง ๆ อย่างรอบด้าน

ภาวะผู้นำเชิงดิจิทัลที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการของโรงเรียน ผลการวิเคราะห์พบว่า ภาวะผู้นำเชิงดิจิทัลมีความสัมพันธ์และสามารถพยากรณ์การบริหารงานวิชาการได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณ (R^2) เท่ากับ .874 หรือคิดเป็นร้อยละ 87.4 แสดงถึงอำนาจในการอธิบายความแปรปรวนของการบริหารงานวิชาการได้สูง โดยลำดับตัวแปรที่มีอิทธิพลมากที่สุดถึงน้อยที่สุด ได้แก่ การพัฒนาสู่ความเป็นมืออาชีพ (X3) การสร้างวัฒนธรรมเชิงดิจิทัล (X4) การสื่อสารด้วยดิจิทัล (X1) การสร้างวิถีการเรียนรู้เชิงดิจิทัล (X2) โดยสามารถนำไปพยากรณ์ได้ทั้งในรูปของสมการคะแนนดิบและคะแนนมาตรฐาน

ข้อเสนอแนะ

องค์ความรู้ใหม่ที่ได้จากการศึกษา

1. ผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 ต้องส่งเสริมให้ครูและบุคลากรใช้เทคโนโลยีดิจิทัลออกแบบกระบวนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ผลิตสื่อ นวัตกรรมให้มีความทันสมัย เพื่อให้ผู้เรียนเกิดกระบวนการพัฒนาการเรียนรู้อย่างมีคุณภาพ โดยสนับสนุน ห้องเรียน ห้องปฏิบัติการให้มีสื่อเทคโนโลยีดิจิทัล รวมทั้งสนับสนุนให้มีแหล่งเรียนรู้และสืบค้นที่ทันสมัยเข้าถึง ง่ายไว้บริการผู้เรียน

2. ผู้บริหารสถานศึกษาควรพัฒนากระบวนการนิเทศการศึกษาให้มีระบบมากขึ้น เพราะการนิเทศ การศึกษาเป็นส่วนหนึ่งในการพัฒนากระบวนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของผู้เรียน และครูผู้สอน ผู้บริหาร จำเป็นต้องนิเทศการศึกษาด้วยตนเอง เพื่อให้คำแนะนำ ปรับปรุง หาแนวทางการแก้ไขร่วมกับครูและบุคลากร เพื่อพัฒนาการจัดการศึกษาให้มีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษา

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาวิจัยเกี่ยวกับภาวะผู้นำเชิงดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาตามแนวคิดทฤษฎีของนักวิชาการท่านอื่น ในสถานศึกษาสังกัดอื่น ๆ
2. ควรศึกษาวิจัยเกี่ยวกับปัจจัยอื่น ๆ ที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษา
3. ควรศึกษา ภาวะผู้นำเชิงดิจิทัลที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษาในด้านอื่น ๆ เช่น ด้านการบริหารงานบุคคล ด้านการบริหารทั่วไป ด้านการบริหารงานงบประมาณ ระบบการประกันคุณภาพการศึกษา หรือเกี่ยวกับประสิทธิผลของการจัดการศึกษา หรือสมรรถนะการปฏิบัติงานของบุคลากรครู เพื่อนำผลการวิจัยไปใช้เป็นองค์ความรู้ในการพัฒนาคุณภาพสถานศึกษาต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2556). *แนวทางการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษา*. กรุงเทพมหานคร: กระทรวงศึกษาธิการ.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2564). *แผนปฏิบัติการดิจิทัลเพื่อการศึกษา*. กระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2563–2565. กรุงเทพฯ: กระทรวงศึกษาธิการ.
- จันทนา แสนสุข. (2559). *ภาวะผู้นำในยุคดิจิทัล*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- จิณณวัตร ปะโคทัง. (2561). ภาวะผู้นำเชิงดิจิทัลกับการบริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21. *วารสารการบริหารการศึกษา*, 9(2), 45–58.
- ดาวรรุณณ ถวิลการ. (2564). *ภาวะผู้นำเชิงดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา*. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งหนึ่ง.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2553). *การวิจัยเบื้องต้น* (พิมพ์ครั้งที่ 8). กรุงเทพมหานคร: สุวีริยาสาส์น.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2556). *การวัดและประเมินผลการศึกษา* (พิมพ์ครั้งที่ 9). กรุงเทพมหานคร: สุวีริยาสาส์น.
- พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต). (2555). *พุทธธรรม: ฉบับปรับขยาย* (พิมพ์ครั้งที่ 32). กรุงเทพฯ: ผลิตจิมม.
- พระมหาจุติชัย วชิรเมธี. (2562). *ตื่นรู้สู่ชีวิตใหม่*. กรุงเทพฯ: อมรินทร์ธรรมะ.
- มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2556). *พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เล่มที่ 7 พระวินัยปิฎก มหาวัด*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- วิไลวรรณ อมาตยกุล. (2554). *มารยาทไทย*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์โอเดียนสโตร์.
- สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี. (2566). *รายงานผลการประเมิน PISA 2022 ของประเทศไทย*. กรุงเทพฯ: สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี.
- สุกัญญา แซ่ม้อย. (2558). *ภาวะผู้นำเชิงดิจิทัลสำหรับผู้บริหารสถานศึกษา*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุนน อมรวิวัฒน์. (2553). *พุทธศาสนากับวัฒนธรรมไทย*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1. (2564). รายงานผลการดำเนินงานประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2564. กรุงเทพฯ: สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1.
- สำนักงานคณะกรรมการดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2561). นโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วยการพัฒนาดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม (พ.ศ. 2561–2580). กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.
- สำนักพัฒนาระบบบริหารงานบุคคลและนิติการ. (2561). แนวทางการกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษา. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.
- สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา. (2556). แนวทางการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษา. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.
- Bloom, B. S. (1976). *Human characteristics and school learning*. New York: McGraw-Hill.
- International Society for Technology in Education. (2018). *ISTE standards for education leaders*. Eugene, OR: ISTE.
- Joyce, B., Weil, M., & Calhoun, E. (2015). *Models of teaching* (9th ed.). Boston, MA: Pearson Education.
- Krejcie, R. V., & Morgan, D. W. (1970). Determining sample size for research activities. *Educational and Psychological Measurement*, 30(3), 607–610.
- Likert, R. (1967). *The method of constructing an attitude scale*. New York: Wiley & Son.
- Roblyer, M. D., & Hughes, J. E. (2019). *Integrating educational technology into teaching* (8th ed.). Boston, MA: Pearson.
- Sheninger, E. C. (2014). *Digital leadership: Changing paradigms for changing times*. Thousand Oaks, CA: Corwin.